

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Consequentibus Pertexens, Quae post beatum S. Xaverij
Obitum Soc. Patres ad Dei gloriam in iisdem Prouinciis gessere

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1667

36. Missio in Gotum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11445

essent idonei ad sacrum Baptisma, eos Cocinozum pedetentim, & manipulatim tingendos mittebat, & cum iis qui pridem se Christo adiunxerant, mensibus singulis mensa Regia dignabatur; sed nec Omura solum, neque Iaponia credendi Magistros à societate expetebant. Siami Rex, (quem putant Iapones Cosmographaphiæ ignari, partem orbis tertiam obtinere, eum Iaponiam & Sinas, secundam & primam faciant) inaudierat aliquid de lege quadam quæ inualuerat Firandi, & mira illorum qui ex ea viuebant commendabatur sanctitate: hinc virum ex aula in Iaponiam destinat, per quem Patrem à Costa in Siamum, magnis promissis ad se vocat; natu maximum filium & Regni hæredem velle secum Baptismo lustrari, & Christum profiteri; fundari ædes sacras, populos suos habere integram suscipiendi Baptismi facultatem, respondit à Costa, sibi quidem gratius nihil posse accidere, modo id quoque probasset Turrianus ex cuius ipse arbitrio pendebat, proin mentem illius ne grauaretur exquirere. At is cuius erant clamoræ atque perpetuæ in Indiam querelæ de paucitate operatorum, qui Neophytos iuuarent, & Regnis ultra etiam Meacum variis suam pertæsis infelicitatem, veræ iter salutis indicarent, nisi studia in præsens, & desideria vastissimo illi Siamensium Regnorum negotio, nihil concedere potuit, quod erat factu procliuus, misit incunte anno 1566. qui Goti insulas, Christianis doctrinis excolerent.

36.
Missio in
Gotum.

Est autem Gotus insularum quinque in regnum acernus, distant inuicem vno sesquimilliarum, Firando leucis ab occasu non plus quinquaginta, solum iis macrum & sterile quamuis irriguum: syluæ magnam occupant partem ex quibus fecinæ copia, sed cum Iapones parud viuant, montana & plana, pagis habitantur frequentissimis. Ocica Regni sedes, ad mare sita, portui imminet, vrbs amenitate singulari, & pro regione satis magnifica. Incolarum genus, si vsquam alibi toto Oriente, supersticiosum, quæ prosperè aut secus eueniunt, omnia tribuunt affectionibus stellarum; sed momenta illarum bene ominata, non obseruant ex cursu cœlestium corporum, vel errantium luminum aspectu benefico, nec sunt in iis tam docti; sed ex vaticinandi arte quadam, cuius habent magistros, & quam adhibent semper ad legendam horam cuius negatio auspiciatam. Quapropter adorant, & accersunt in vora sapissimè duos præ cæteris Deorum, quos vt effingunt statura corporis, sic sentur potentia gigantes, dispensationem alteri bonorum terrenorum, cœlestium alteri tribuunt. Erat insularum tunc illa faustitas quod Regi parebant sibi carissimæ, & quæ sua priuatim comitate multum amabili, quæ virtutibus cæteris, quæ non sunt ab homine Ethnico alienæ. Hic de sancta lege haud pridem Iaponibus illata, multisque illic diffusa, & sancita Regnis, cum multa, & crebrius audiret, de futuris maximè post hanc vitam, & beata immortalitate; iis tam incundè affectus est, vt Patrem postularet à quo sibi res tantæ certiùs, & explicatiùs traderentur, & fuit Turriani sapiens coniectura, Regno totius Iaponiæ summè pacifico si semel Christus pedem intulisset,

hisset, asserturum id sibi possessione sempiterna, eò F. Ludouicum Almeida proficisci iussit, cum Laurentio Iapone, qui annum iam quartum & decimum nobiscum agens, elegantia sermonis Iaponici, & in euolendis, euertendisq; erroribus Bonziorum, acumine incomparabili, nostrorum labores efficacissimè promouebat. Illuc per niues assiduas, & asperissima frigora cum venissent; humanissimè ab Rege habiti, coacti sunt summam negotij differre in finem solennium salutationum, quibus prima Luna anni Iaponici initium facit, eo die qui est Februarij septimo propior, nobilitas omnis ditionis totius Regem consalutat; idemque per omnem Iaponiam mos viget, quo ritè expleto Almeida, dierum septem continuatas petiit conciones effata publicè tractaturus extra omnem posita dubitationem, sed eatenus inaudita; quorum caput foret, quis verus Deus, & suprema dignus adoratione? tot porrò diebus, dissertationes suas circumscripsit quòd ferè illic, eundem numerum ab auditoribus concionaturi Bonzij sibi sumant. Ex templo instruitur auditorium in palatio Regio, habitatore tunc vacuo; dicturi, postridie accersuntur: eminebat cello in pegmate Regis thronus, & sedes nostris duplex. Reginam eiusque aulicum gynecæum, seungebat ab aspectu nimium facili subtilissimum è storeis velum, tenuissimis contextum phyliris, in medio nobiles quadringenti: testatus Almeida quicquid socius diceret, cui erat cultior ad agendum seruo, ex fidei suæ, animique sententia dictum fore, iussit illum Dei nomine incipere. Tres horas posuit in arguenda Deorum quos cultu diuino afficerent vanitate, & stabilienda natura vnus Dei, rerum omnium conditoris, cuius maiestas in hominum sensus non caderet, obi. & sicut sibi veluti disputanti quæcumque possent audientes aduersus proposita comminisci, sic ea perspicuè singula diluebat vique dicendi tam valida, vt ipse Almeida assuetus hominem audire, non ambigeret Deo eius Regni salutem cordi esse, agique tunc linguam Laurentij diuini spiritus impulsu: & verò prolixè pergenti audientia præstatur, at-tenta, silens, atque immobilis, nisi quod subinde Rex eiusque proceres, dista mutuo nutu, & admiratione comprobabant, finem fecerat cum surgens Almeida audenter edixit, si quid ex auditis, minus cupiam clarum, minus probatum certumque animo hæreret; vel tunc vel vbicumque magis libuisset, proponere, futurum omnino vt dubitantis ingenium cumulatissimè impleret, hic tacentibus omnibus, & quasi attonitis; negauit Rex quicquam restare dubij quin esset verè vnus Deus omnium opifex, & mundi Dominus. Exin disceditur, & murmur tam pronum, tam fauens tota vrbe fama, vt motu leuissimo videretur posse ad Baptismum induci. Verum vt est caligo diuini consilij impenetrabilis; inopina res, omnia in contrarium reuoluit, ea nocte Rex febre correptus sæuissima, & acutissimis doloribus capitis, ægerrimoque anhelitu, rapiebatur in furorem, vindictam hic Bonzij conclamare, læsum Deorum numen; suo damno Regem edoceri, non esse Deos caudices, & saxa sensus expertia, vt nostri dictitarant, bellè cum eo agi, vt cui se Dij non sat beneficiis probassent,

bassent, flagellis se probarent, & fauebat istorum fabulæ, Regis temperies robusta, morboque eatenus intacta; tam repente viro, tam violenter afflicta, vt præter naturam aliquid saperet ægritudinis eius causa, nec alienum sit suspicari Bonzium aliquem ex iis qui dæmoni consueverunt, maleficiis hoc malum consciuisse; vtrumque fuerit, ingrauescebat in horas periculum; pœnam hanc iactabat plebs credula, legis extraneæ aduersum Deos Regis assensu prædicatæ, fuitque profusum mirum nostros ab irato populo non discerpi, toruis certè oculis signabantur, & ausus Almeida tentare aditum ad inuisendum Regem, austerè reiectus est. Sed fateatur longè se animo abiectum grauius quòd præfagiret non modo in Goto, sed vniuersa cantandum Iaponia, quòd Euangelium subiret, illuc infortunia omnia subire; triumphaturos exemplo hoc Bonzios, adiecturosque aliis quæ in numero vbiq; memorabant, quo Regibus Ethnicis Christi horrorem incuterent. Verum enimvero conuersionem hominum ad salutem, Deus sibi tam propriè assertam cupit, vt quæ in eam conferimus, in cassum sapiùs aut in oppositum vertantur, quòd illorum desperatione, vni eius virtuti discamus tribuere, quæ nostris conatibus perfici, taciti nobis facile fingeremus, si cursus prosperos habuissent. Ventum erat ad vltimum discrimen; proin remedia vltima promebantur hoc est sacrorum apud Iapones voluminum lectio. Sunt hæc volumina de vita & prodigijs Dei Xachæ ab eius discipulis, posteritati consecrata, seruanturque in templo Dei Facimæ armorum præsidis. Erat nox media cum id morbo Regis, decretum pharmacum: expediuntur circa urbem præcones, qui abstinentiam à carnibus, castum secubitum, & sanctimoniam populo edicant, futurum enim vt die postero libri sacri legantur, Primo diluculo procedunt ordine supplicaturi ad templum Bonzj, populo subsequente. Illic productas suis è forulis scripturas venerabundi legunt, quarum cum essent volumina numero ingenti, ex singulis pagina legebatur, claudebaturque semper eadem precandi formula, vt per magnum nomen, & merita Xachæ, cita Regi sanitas rediret: atque hic alius Almeidam non consolabilis distrahit angor: nam si lecto Xacha, Regem nihilominus auferret morbus, confirmabatur vetus calumnia in Christi fidem quasi malorum omnium auctricem; si conualesceret, accepta ferebatur Xachæ valerudo, imputabatur vero Deo morbus. Sic ille anxius argutabatur, dolens euentibus nunquam planè futuris incrudescente licet morbo, neutrum illorum quæ extimuerat euenit. Nam is dum instat apud Deum ardentem, vt hanc à sua Ecclesia, ineluctabilem alioqui calamitatem defenderet, voce interiùs moueri se sentit, admoneret ipsemet morbo manum, & confideret. norat aliquid olim in arte medicandi Almeida, & post societatem initam, nosocomio Bungenfi inseruiens, paulò etiam plura didicerat; circumferebatque semper vulgaria quædam & simplicia, sed quæ salutaria ægrotis crebro experimento didicerat. Ergo monitu illo subito instinctus, quod ausus non esset antea tentare, nunc Deo confusus, credidit profuturum, & suo aliquo phar-
 maco

maco restituendam Regi sanitatem. Regem per aulicum conuenit, rogans fieri sibi explorandi morbi facultatem & curationis adhibendæ, nec se fortassis tam nihili fore quin illum breui sanum efficeret. Admissus sine mora, Regemque intuitus æstuantem, anhelum, inquietum, pulsū arteriæ, & acutissimæ febris funestis accessibus, plus periculi quàm spei præferentem, hand tamen fiducia excidit. Parat statim præbetque pilulas, & medicamenti nescio quid retundendis doloribus capitis; admonens quoties uisebat, spem omnem in Deo Christianorum reponeret, solo uero & reddendæ salutis arbitro præpotenti. Ut uero hanc Deus inseruerat Almeida mentem, ita vim eius remediis indidit, supra opem naturæ artisque efficacem; breuique Rex simul & cruciatibus capitis, & febrî & deliquis animi solutus conuauit. Lætus Principis sui ualitudine populus tanquam rediuiui gestit, nec sua gaudia satis capit. Almeida omnes gratulantur, muneribus etiam ab Rege, à notho ipsius filio annorum viginti iuuenē, ab ipsa regina, frequentatur, ferinis scilicet carnis & piscium copia; quibus liberale instruxit conuiuium numerofo primorum cœtui, quo illos sibi ea comitate beneuolentiæ deuinciret, tum ut ex se intelligerent nihil esse ab diis quos uerebantur expectandum, nihilque posse præstare, nisi quod Deo interdum sinente per eos dæmon (ad quem ij pertinent) permittitur facere, idque ut plurimum, nocendî rabie, non proficiendî uoluntate; recuperata Rex ualitudine integrandam Almeida concessit dissertationem. Dixit Laurentius iterum loco eodem & confessu, excepto Rege cuius nondum satis constabant uires, & proceribus aliquot in suas reuersis ditiones, ex quo Rex cœperat ægrota-
 re. Postridie dictæ concionis, urbis regionem, ignis fortuitus vastauit; simulque Regi, cum intolerabili cruciatu, paronychia digitus abscessit, quam etsi præsentî remedio sanauit Almeida; sed eximere errorem non potuit garrientibus iratos Deos, & has esse illorum minas, & nisi cessarent de Christi lege conciones, ituras ulterius, & calamitosius sanituras, sequenti nihilo seciùs die habita concio, sed raro auditore; nemo ad diem tertium adfuit. Rex totus iam alius, nostros negligere, cœteri cum Rege, occurrentes ne obiter quidem aspicere, sed rebus in has angustias redactis, cœpit diuina sapientia prodere, sic illas ab se dispensari, retroque illuc sensim deflectere ubi conducibile erat eas consistere. Mercatores duo Japonij, patria in secta Theologi, Facata uenerant negotiorum causa, iniecit iis Deus eam mentem ut cum Almeida sermones conferrent de diuina lege, non altercandi amulatione ut Bonzij, sed intelligendi, & diiudicandi; tam multa quærendo, obiiciendo, disputando, tam grata, tam æqua consentanea humanis principiis in ea deprehendunt, ut constituerint æterno fœdere se illi obstringere, & catechesi dierum quindecim doctè comparati, salutari fonte publicè loti sint, quod Regem aulamque uniuersam apud quam uiri cordati habebantur sollicita perculit admiratione, accessit paulò post morbi genus quo Regis mater, Regina ipsa & Princeps filius, Regisque deinceps propinqui, ferè omnes lenius grauius

tentati, Almeidam acciure, suntque ab eo faustis curationibus sanati, quas negat ipsemet efficientiæ Pharmacorum sibi admodum notæ debere potuisse, sed diuinam in iis se manum agnoscere, hinc ergo denuo in aula magnus Almeida, & opinione omni præstantior, eaque gratia apud Regem vt adhiberetur ad mensam conuiuia, inferrent primarij nobiles Ministrorum vice, in patinis aureis accumbenti cibos; Rex illum donis cumularet, quæ illic non possunt absque graui donantis offensione recusari; sed hæc ad ea quæ subdo fortassis leuia, misso nauigio Turrianus Almeidam repetebat; quod eius in Goto, trimestris labor, nec parem temporis fructum ferret; nec Bungensi Regi negandus videretur à quo per literas expetebatur vehementer, & iis literis necessitatem abeundi, iussus fuerat obstantibus excusare. At enim Rex Gori persuaderi non valuit, vt ab se illum dimitteret, cunctando, rogando, promittendo ædificandis sacris ædibus areas; & potestatem peragrandi Euangelio Regni, initiandi- que in eo Christianos qui forent immunes à festis Deorum celebrandis, fecit tandem vt victus Almeida tot spebus, illic remaneret, Rex eius obsequio latus, nauigium ad Turrianum remitteret ferina, & piscibus onustum, adiuncta epistola qua boni ab eo petebat consuli, quod Regni sui vtilitatibus retinisset Almeidam: hinc repetitus concionum ordo coram Rege cunctisque aulicis, & duas intra hebdomadas, ad fidem perducti quinque supra viginri infideles, sed dignitate ac genere illustres inter quos Regni Gubernator, publici status Consiliarius, excellenti sapientia vir; eiusque filius; nec tamen iis, quanquam mirè affectis, & flagitantibus sacrum Baptisma festinavit, vt qui essent ad Christum deinde accessuris, non ita properanter, sed accuratiore disciplina in exemplum fingendi sanctimonix Christianæ; alligandi erant vni coniugio, detractis sensim multis vxoribus; confirmandi erant magnitudine animi, aduersus impugnationes Religionis sacrosanctæ, inuicta atque immobili; anteuertenda eorum constantia expectatione beatæ sortis, quam in perferendis pro se iniuriis, calamitatibus, mortibus Christus docuit debere à nobis reponi, quibus demum solidè perfectis, sacro illos lauacro condigna magnificentia lustravit: hos magno in dies numero concionibus peruicti complures secuti sunt, nobiles ferè, nam urbem Ocicam vna prope nobilitas, & aula obtinet, milliari vix quinto ab hac est Ozura, mari & portu mercatoribus opportuna, in eam Almeida non pridem excurrerat, & concionando subregerat quidem multorum ingenia, voluntates non item, quod respuerent legem profiteri, quam Regni moderatrix, & parens Ocica non amplecteretur. Perspecta nunc Regis beneuolentia, & primariorum viginquinque lustrico Baptismo, Almeidam repetunt; iterataque à capite quam iis tradere cœperat Christiana eruditione, commodè instituti, festo S. Ioannis præcursoris Baptismo tinguntur; centum viginti tres ciuitatis primores, splendido apparatu, & in iis Tonus locum Principis tenens: consequentibus diebus alij, atque alij tam frequentes vt illic de Ethnicis residui fierent perpauci, templum à Rege postularunt ingens, simulachro dicatum,

dicatum, & festo per annum quadruplici; vt in ædem sacram illud conuerterent; neque Rex abnuit; sed vitium cautiùs, ad eradendam ex animis, illius Dei memoriam, & præscindendam Bonziis recuperandi fani fiduciam, euerso illo nouum excitare, designatum id vñitata Ecclesiæ forma, loco ciuitatis pulcherrimo, colle modico inter duos riuos ad mare decliui, quod vbi Ocicam nuntiatum est Christianis, adfuere in equis optimatum viginti quatuor, omnisque generis secum artifices ad eam fabricam vtilescentum adduxere, quorum diligentia breui opus confectum est, idque tam elegans vt visendi causa eò Rex venerit, & valde laudatum immunitate donauerit, nec passus Ocicam eodem beneficio carere, materiam, opifices, & sumptus attribuit, ad sacram ædem in ea construendam. Dum autem Almeida penso suo strenuè adlaborat, hoc est trahendis ad Deum hominibus, meditaturque conuersiones gentium cucinarum à quibus vocabatur, en aula, Regnumque iterum sed diuersis motibus concuti Princeps beneficiarius inuulsa in Goto maxima, suas in arma rebellia aduersus Regem concitat ditiones, vt cognatum suum Firandensem tyrannum in eas induceret, isque ex condicito cum potenti accurrens exercitu, imperium insulæ secum diuideret. Primo rerum nouarum rumore, arma parat Rex Gori, notatque Almeida fuisse prouidentia diuina, tam certè & clarè perspectam ab eo Iaponensium Deorum falsitatem, decem illis & quatuor diebus quibus de illa edoctus fuerat, vt nullo modo putauerit hanc rebellionem pœnam esse peregrini ritus in Regnum admissi (quanquam id Bonziz vaticinati viderentur) neque propterea Diis placandis eiciendos Regno Patres.

Prius tamen quàm suos in perduellem educeret, sacramentum militare ab iis exegit, erat id in palatio dicendum, auito more propinabatur in patera vinum simulacris per Bonzios libatum, portigebatque Rex cuique pateram, nec erat aliud bibere, nisi totam sibi Deorum iram imprecari, si fefellisset Regi suo fidem, Gubernatorem vrbis Christianum prærogatiua spectabat iuramenti, qui religione ictus sacrilegij taciti quo Diuinitas quædam videbatur in idolo agnosci, Regi & Deo facturum se satis eredit, si præfaretur id vinum esse, ac pro vino se illud bibere, sic ergo aiens, sed frigidè, admouebat iam ori siphum, cùm illum alius contenta voce vetuit bibere, vir nempe sanguine illustris, & bello secundus nemini, Ioannes nomine ardens iuris diuini, & Christiani decoris conseruator. Is animaduertens Gubernatorem timidiùs agere, nec à vino idolis publicè oblato satis abhorrere, victosque auctoris pondere, pertractum iri in eundem lapsum quinquaginta procerum Christianos, qui iuraturi conuenerant; quàm meticulosè Gubernator, tam confidenter is Regem affatus, nefas est, inquit, ô Rex Christianis, iurandum Ethnicum iurare, fidiorem nobis habebis neminem, dum stilla sanguinis in venis hærebit pugnabimus; sed detur hoc nobis vt sacramentum militiae, verum Deum iurando firmemus vniuersorum conditorem, quem solum adoramus, & quo teste promissam tuis armis fidem nulla pericula, nulla

nobis mortes eripient, hæc ille animosè quibus Rex facile acquieuit, Bonziorum licet ingratis execrationem vini sui dolentium. Christiani concepto religiosè sancteque Sacramento, sub eodem vexillo salutaturi Almeidam veniunt, & piam ex eo iconem, aut aliquid sacrarum reliquiarum petunt, eo magis præsidio quàm suis gladiis confisi: Iesu & Mariæ sanctissima nomina, quòd nihil esset ad manum præterea, inuocanda iis tradit cum essent in hostem impetum facturi, quo læti pignore, alacres abire. Cruento vtrinque certatum prælio, multique tum cæsi, tum faucij, Christianorum quisquam nec interfectus, nec grauitè læsus, velut suus quemque peculiari tutelæ clypeo bonus geniùs tueretur: erant tamen prima in acie; primi pugnam inibant, & quantumuis ad reliquum exercitum pauci, sed irrupere vi tanta per medios hostium cuneos, vt disiectis iis victoriam tulerint; in quo iuuenis annorum viginti Xistus nomine fortitudinis Christianæ, insigne de se ostentum præbuit, vidit aduersarij agminis ductorem proceritate corporis eminentem, & clamore ferroque quasi belli molem decusque vnus sustineret, ante suos ordines volitantem; hunc Iesu & Maria, erecta voce in opem appellatis aggreditur iuuenis, huic instat singulari certamine, spectatricibus hinc & hinc partibus; hunc paucis petitionibus conficit, & quod est Iaponibus culmen gloriæ militaris, detractam cæso loricam & galeam opima spolia reportat: rem quoque alij ad priuatam suam, & Christiani nominis communem famam fortiter gessere, quare illos triumphantes recepit Ocica, Ethnicis etiam deprædicantibus eorum gesta, & admirantibus mutuam illorum, vicissim iuuando caritatem, suæ minus vitæ quam commilitonum sollicitam. Denique Iesu & Maria augustis nominibus, magnus apud Ethnicos splendor, & auctoritas venit, eorumque virtute victores facti sunt Christianos. Hac suorum clade territus perduellis, ne in hostium incideret manus, probrosè se campo ad mare proripuit, & citissima celoce ad Firandensem cognatum confugit; exercitus sui deploranda strage, & ditionum suarum iactura tyrannum moturus ad afflictam fortunam suis auxiliis erigendam. Firandensis, vindictæ communis & Regni Gorenis ambitu, bellum accelerat nauibus ducentis, quibus impar frangendis aperta vi Rex Goti, quicquid intuta circa mare loca cõmeatum habere, in arces transtulit montium iugis impositas, vt exercitus hostilis in castella, pagosque vacuos, vires, tempus, flammæque consumeret: iis ergo dum leui compendio distinetur hostis; grauiores innadunt Firandensem curæ, denuntiatur illi nouo ab hoste bellum, cogiturque quamprimum militem reuocare, ne dum alienis ditionibus inhiat, spoliaretur suis, ad hunc Goti tumultum, suas iterum Bonzij multis occinunt in Christum & Almeidam calumniosas cantiones, vt mali causam in eos deflectant; & Regno exturbent; sed erat Princeps diuinorum & veri iam adeo capax, & peritus, vt præter speciem, nihil de Ethnico retineret. Verùm quod frustra pessimi homines attentarunt hoc Deo volente morbus confecit lentus & pertinax, huius origo ærumnosus

Almeidæ

Almeida & continuus labor, tunc verò potissimum bello omnia occupante; agebat cum Christianis aliquot in montis vertice, absque lecto & lecto, & cibo; saxi loco strati ad somnum; ad cibum pugillo siccarum herbarum, & aqua pura vtens; languidus, exsuccus, cadaveri propior quàm viuenti, quare illum reuehi Cocinozum mandauit Turrianus, Regè multum inuito, & Regina, quibus vel sic ægrotum, & inutilem viribus, iucundum fuisset, amica vi, & beneuolo imperio secum detinere, nisi proximam illi ex eo mortem timuissent. Neque tamen ab se sustinuerunt amittere, nisi reditus sui data fide, aut alterius suo loco, quorum interea velut obses Laurentius in Goto remansit, fuere prima hæc Gontensis Christianitatis fundamenta, cuius postmodum felices progressus gloriosam stylo materiam suggerent. Nunc interiora Iaponiæ subeamus, reuisamusque Meaci regnum, vbi pridem Villelam summos inter labores, & pericula videramus.

Solus in tam multis, & vastis Prouinciis Villela recentes fundans, & fundatas augens Ecclesias, nec vitæ poterat nec valetudini parcere, quamquam immensis frigoribus perferendis, itineribus assiduis, concionando, disputando, scribendis libris adeò exesæ, vt annorum licet quadraginta incanisset totus velut decrepitus, accedebant in illum Bonziorum effera odia, hoc saltem agentium vt Meaco exterminaretur, sed virtute illius, omnes illorum distillante calumnias, putarunt se auro victuros, quod criminationibus nequibant, aureorum mille clandestino munere conducunt virum primarium, æquitatis eius emendæ pretio, & eiciendi Villelæ, sanè grandis, si auaritiâ attendas Bonziorum; ad hunc pro ratione officij, spectabat illorum defensio, & pro intimæ apud Cubosamam fauore gratiæ, non dubitabatur impetraturus Patris exilium; sed quamuis Ethnicus, at mentis (vt Ethnicus) integræ, auream illam escam suspensio oculo adspexit donec reum Villelam comperisset; ad hoc venit ipsemet hominem auditurus, & Dei beneficio contigit vt iudex auditorium ingressus, exiret ex eo discipulus, descendit in eius animum tam altè, dicentis oratio, vt secundò, & tertio, & toties rediret, quoad nocte errorum discussa penitus, expugnaretur splendore veritatis, factusque Christianus, de Bonziorum patrono, eorum acer euaderet insectator. Nec ab ore scelerati reformidabant Villelæ præsentiam Meaci Christum in procerum domos non modo induxerat, sed in Regiam ipsam in qua multos censebat, & claros genere, eius nominis cultores, Imori, quæ Cauaci Regni Sacerdotio contermini arx est inexpugnabilis, constituerat Ecclesiam, esto multitudine angustam, sed sanctimonia illustrem; Naræ item, & Toci, & Saua locisq; aliis, vixque multis à Meaco leucis cernebatur pagus in quo Christi fides, Villelæ confita & rigata manu non floreret: sed mirum quantum ad illius famam, incrementum, & securitatem accederet ex Baptismo virorum Principum, & Sanguinis Regij quorum erat in aula potens auctoritas, & munus, in quibus eminent singulari dignus obseruantia posterorum clarissimus iuuenis, Ministro imperij, Mioxindono eidemque Caua-

37.
P. Villelæ
solertia in
propag. fide.